

LXXXIV.

Forflag til Beslutning.

Indbragt i Landstinget den 14de Februar 1870 af Landstingsmanden for
Bornholm (Sonne).

Landstinget beslutter at henvise det fra 214 Huus-Arvesætere paa Bornholm ind-
givne Andragende om Undersøgelse af deres Arvesæteforhold og mulig Bømpelse i disse med
sin Anbefaling til vedkommende Minister.

Efterat de bornholmske Udmarksjorder vare stiftede imellem Staten og Bornholms Be-
boere, forordnede allerhøieste Resolution af 6te Mai 1850, at de Staten tilfaldende Jorder
saavel de Smaalodder, som tidligere vare bortfæstede, som de ubortfæstede, skulde overdrages
i Arvesæte, for de Jorderes Vedkommende saavidt muligt til Fæsterne paa „lempelige Billaar.“
Som Folge heraf udnævntes en Commission til at ordne dette Forhold, og til Rettesfor for
sin Virksomhed meddelte Ministeriet den Instrux af 31te Marts 1850.

Ved Udmarkernes Skiftning, gif alle de Smaalodder, som paa den Tid vare bort-
fæstede, over til Staten. For disse Lodders Vedkommende bestemte Instruxen, at Fæstjorden
skulde opmaales. fandtes Fæsterne ikke i Besiddelse af mere Jord end den, deres Fæstebrev
lod paa, skulde den uden Forhøelse af Afgift gaae over til Arvesæte; men havde de ind-
taget mere Jord, skulde det oveskydende Areal ansættes til en bestemt, moderat Afgift og
tilbydes dem i Arvesæte. Vilde de ikke modtage denne Sidste paa de tilbudte Billaar, saa
vilde Staten ved Fæsteledighed lade Domstolene afgjøre, om ikke Statskassen da kunde frit
raade over Fæstjorden. Antog de derimod Betingelserne, skulde endvidere tilbydes dem
Arvesæte paa den tilstødende raa og uopdyrkede Jord „for en saadan Afgift, som fandtes
passende efter Jordens Bessaffenhed og den Fordeel, som Vedkommende kunde have af samme
(§ 2). „I Almindelighed“, hedder det, „vil Afgiften af sig Jord kun kunne bestemmes til den
almindelige paa Landet, og Kjendelse og Fæstepenge ligeledes.“ Om de vilde
modtage den tilbudte raa Jord paa de opstillede Billaar, var en aldeles frivillig Sag; mod-
tog de den ikke, blev Folgen alene den, at Jorden søgtes solgt til Andre (§ 6.). — En
deeltvis Gjenpart af Instruxen vedlægges (Bilag 1).

Regjeringen har ganske vist ved Foranstaltningen tilsigtet en Fordeel for Fæsterne,
som ved Tillægget af den tilstødende raa Jord som oftest fik en passende Arrondering paa
deres Lodder, ligesom hele Instruxen bærer Vidnesbyrd om Velvillie mod Huusmændene;
men ved Udførelsen er den tilsigtede Villighed gaaet tabt og blevet til Ubillighed.

Commissionen enedes om at fastsætte en Afgift af en Tønde Havre for hver Tønde
Land boniteret Jord til Lart 8. Vi lade det staae hen, om en Afgift af denne Størrelse
vil være stemmende med den Villighed, der tilsigtedes; at den er større „end den almin-
delige paa Landet“, troe vi er sikkert. Men hvad der kunde forlanges, var, at den Bonitering,
som derpaa foretoges, og hvorpaa altsaa hele Afgiften byggedes, blev foretaget omhyggelig
og „efter Reglerne for en almindelig Udskjning.“ (Instruxen § 5.) Flere paa Bornholm
ville imidlertid bevidne, at Boniteringen er foretagen meget overfladisk og langtfra efter al-
mindelige Regler (See Bilag 2.). Det er saaledes factisk, at ingen Boniteringsmænd bleve
brugte; Landmaaleren, der var i Commissionen, boniterede selv Jorden og i den Grad over-
fladisk, at han paa mange Steder end ikke engang var af Bognen. Dermed er det skeet,
at der er en ikke ubetydelig Forskjellighed i Forholdet mellem Jordens Værdi og Havre-
afgiften paa de forskjellige Fæsteres Lodder. Værst over det Hele stiller imidlertid Forholdet
sig oppe i Høilungen. Her er Jorden af en saa usel Bessaffenhed, at der paa Bornholm kun er